

— Ne da bi hoteli ta pogovor spolitizirati, naj še enkrat vprašamo, zakaj nekateri v slovenskem planinstvu menijo, da je Gorniški klub Dr. Henrik Tuma strankarska planinska organizacija.

»Mogoče zato, ker so nas prosili, da prevzamemo odgovornost za varnost na planinskih taborih SDS v Trenti, in sicer že dvakrat; preskrbeli smo jim vodnike in sodelovali pri programu njihovih planinskih izletov.«

— Ali je tudi predsednik Socialnodemokratske stranke Slovenije **Janez Janša** član vašega kluba?

»Da, je, in sicer eden od prvih članov.«

Sicer pa je bil Janez Janša njega dni aktiven alpinist in član Alpinističnega odseka Planinskega društva Železničar iz Ljubljane, na kar je Planinski vestnik s fotografijo in besedilom opomnil tiste dni, ko ga je prejšnja oblast zaprla.

Bralcem Planinskega vestnika po tem pogovoru prepuščamo odločitev, ali je Gorniški klub Dr. Henrik Tuma tudi politična ali izključno gorniška organizacija. Ta pogovor smo bili dolžni opraviti med drugim tudi zato, ker smo iz krogov manj obveščenih planincev poslušali očitke, češ da na straneh glasila Planinske zveze Slovenije objavljamo (predvsem kar zadeva lanskeoletno postavljanje križa na Škrlatici in vse zaplete v zvezi s tem) propagando za politično gorniško organizacijo, katere člani niti niso člani PZS.

Ni izključeno, da bo lahko šele zgodovina iz časovne oddaljenosti presodila, kam je treba umestiti gorniški klub, ki je zdaj za nekatere slovenske planince ventil, za druge pa hud kamen spotike, ki naj bi netil razdor med slovenskimi obiskovalci in oboževalci gorskega sveta.

ZAČETKI ALPINIZMA V MARIBORU SEGAJO V TRIDESETA LETA — 2

ALPINISTI IZ VRST GOZDOVNIKOV

DUŠAN VODEB

V letu 1933 je po končanem visokošolskem študiju v Gradcu prišel v Maribor **inž. arh. Herbert Drogenik** in se tukaj zaposlil. Herbert Drogenik je prav gotovo eno od prvih imen slovenskega alpinizma v predvojnih letih, prvopristopnik v različnih stenah naših Julijcev in Karniško-Savinjskih Alp, član TK Skale, član ekipe, v kateri je kot dijak — gornik nastopil v filmu »V kraljestvu Zlatoroga«. Inž. Herbert Drogenik je izjemen arhitekt. Po njegovih načrtih so leta 1933 odprli Dom Skale na Voglu nad Bohinjskim jezerom. Največji Drogenikov prispevek slovenskemu alpinizmu pa so njegove perorisbe, s katerimi je v knjižni izdaji »Naš alpinizem« prikazal gore in ostenja naših Alp. Prav te Drogenikove perorisbe z vrisanimi smermi in opisi v »Našem alpinizmu« so bile mnogim slovenskim planincem, gozdovnikom in drugim spodbuda, da so stopili v svet alpinizma. Zato hvala inž. Herbertu Drogeniku!

MARIBOR — GOZDOVNIŠKO SREDIŠČE

Z veseljem zapisujem imena tistih Mariborčanov, za katere želim, da ostanejo zabeležena in ki sem jih srečeval na različnih krajih na svoji alpinistični poti. Največ je bilo dijakov, nekateri so bili celo moji sošolci. Moj sošolec je bil **Vinko Železnikar**, ki je plezal v navezi s **Francijem Bašem**, v skupni navezi sta plezala dijaka **Ivan Mravljak** in **Janko Leskovšek**. Kot plezalec je znan takratni dijak **Oto Polak**. Še posebej aktivna je bila naveza **Oldřih Zavrnik** in **Stanko Cvek**, ki je bila vrsto let opazna v naših stenah. Stanko Cvek je plezal razen z Zavrnikom še z **Jurcem, Kovačičem, Aleksičem** in drugimi. Za Oldřiha Zavrnika tudi vem, da je plezal v kratkih stenah na Velebitu.

Mariborčani smo imeli to srečo, da smo spoznali in se vključili v taborniško organizacijo Wood Craft League of America, ki je v letu 1925 preko Anglije in Češko-

slovaške prišla k nam in dobila lepo slovensko ime Gozdovniki. Osnovna gozdovniška ideologija je bila v zblizanju človeka z naravo, kot vodilo pa predvsem taborjenja v naravi in s tem spoznavanje njenih neokrnjenih naravnih lepot.

Taborjenja, ki so jih prirejali Gozdovniki v različnih krajih Slovenije, so bila največ na prostorih pod gorami: ob Završnici pod Stolom, v Stahovici, v Kranjski Gori, v Mozirju in največ v Martuljku. To so bili tisti kraji, kjer je mladina iz Maribora in od drugod iz teh taborov spoznavala naš gorski svet. To so gozdovniki potem tudi s pridom izkoriščali.

»NAŠ ALPINIZEM« JE BIL SMEROKAZ

Tako je prišlo leto 1933 in v tem poletju gozdovniški tabor na Rutah nad Kranjsko Goro. Na tem taboru so mariborski gozdovniki prvič stopili v vrste slovenskih plezalcev in alpinistov. To je bil tudi tisti začetek, iz katerega je po nekaj letih vzniknil Alpinistični odsek pri SPD v Mariboru. Zdi se mi prav, da o tem kaj več napišem in da ostane zabeleženo, kako je bilo z AO prav pri začetku. Tukaj so tudi moji spomini kot sestavni del mojega poznejšega življenja, v katerem so mi bile gore in skale vedno v ospredju. Kljub časovni oddaljenosti mi je to ostalo v spominu, kot da se je dogajalo včeraj.

Na gozdovniški tabor na Rutah sva z **Miranom Cizljem** prišla že z izdelanimi načrti, na katere vrhove v naših Julijcih bova šla. Naenkrat pa so se ti načrti spremenili. V tabor je namreč **inž. Dušan Cejan** prinesel »Naš alpinizem«, knjižno izdajo TK Skale, ki je pravkar izšla, in v njej zapisan pregled našega alpinizma z vrisanimi smermi prvopristopnikov in z ostalimi smermi. Ko sva to knjigo dobila v roke, je bilo konec dosedanjih načrtov; ostala je le še misel, kako začeti plezati, katera bo prva stena in prva smer. Nič nisva poznala težavnostnih stopenj, nič nisva vedela o tem, kaj pomeni v steni

težavno, kaj lahko in kaj skrajno težavno. Bila sva brez vsake plezalne opreme, brez plezalnikov, brez plezalne vrvi, za kline in vponke sva ugotovila šele naslednje leto, da so pri plezanju tudi potrebni. A nič nas ni moglo več zadržati, da ne bi odšli v kamine Mojstrovke, ki so bili taboru najbližji. Poleg naju z Miranom sta bila v tisti prvi navezi **Savo Domicelj** in **Lev Geržinič**. V steni je potekalo vse tako, kot smo si že prej predstavljali: vse je bilo novo in vse je bilo prvič. Kakšno veselje in kakšno zadovoljstvo za mladega človeka, ko vstopa v plezalni svet!

Že dva dni nato smo bili spet v steni, tokrat v Prisojniku, iz Škednja na vrh Hudičevega stolpa in od tod na Prisojnikov vrh. Tokrat smo bili le trije, ker smo plezali brez Leva. Plezali smo ves dan in večkrat v razsežni steni iskali pravo nadaljevanje. Pri vračanju z vrha po Hanzovi poti je bila že tema in nam je v zadnjem delu pravo pot kazala le luč v Koči na Gozdu.

VSI PRIHRANKI ZA PLEZALNO OPREMO

Najino plezanje s Cizljem je šlo neustavljivo naprej. Moram zapisati, da je v severni Triglavski steni prišlo še do posebnega dogodka. Plezali smo Zimmer-Jah-novo smer in v isti zasedbi Cizelj, Domicelj in jaz. Na vstopni gredini je prišel do nas **Uroš Župancič** s soplezalcem. Prav na tej gredini je prišlo julija 1933 do mojega prvega srečanja z Urošem, ki je potem prerasl v tovarštvo in prijateljstvo, dolgo celih 59 let, vse do Uroševe smrti v letu 1992.

V tem prvem letu plezanja smo bili tudi prvič v Martuljskih gorah in prvič v skupni navezi z Urošem. V letu 1933 pa s tem še ni bilo konec najinega plezanja. Bila sva z Miranom v Krnici, v Gamsovcu in za konec v Hornovi smeri Jalovca. Potem je sledilo gozdovniško slovo od Rut nad Kranjsko Goro, midva z Miranom pa sva doživela plezalni krst.

Za prvo naslednje poletje, leta 1934, sva se morala z Miranom vse drugače pripravljati kot prejšnja leta. Vsi načrti so bili podrejeni plezanju in poglavitnemu opravilu — nabavi plezalne opreme. Vsak dinar, ki sem ga kje dobil, je šel v poseben hranišnik za plezalnike in plezalno vrv. Celo tisti, ki sem ga zjutraj dobil od očeta za zemljo v šoli. Zelo naju je prizadela odločitev gozdovniškega vodstva, da bodo tisto poletje postavili svoj vsakoletni tabor v Kronovem ob Krki, torej stran od Julijcev in naših plezalnih načrtov. Pred nama so se spet pojavile nove težave, ki jih bo treba obvladati. Vendar je obstajala odločitev in želja po skali in steni. To je odtehtalo in potem ni moglo biti več bistvenih zadržkov.

PLEZANJA PO JULIJSKIH STENAH

V juliju mesecu leta 1934 smo spet odšli v Julijce. Imeli smo plezalnike, 30-metrsko plezalno vrv in celo nekaj klinov in vponk. Z nama z Miranom je tedaj prvič prišel na plezanje **Dušan Furlan**, moj sošolec v gimnaziji. Dušan se je nekaj let pred tem z vso družino preselil iz Trsta v Maribor in kot novega prijatelja sem ga uvajal v novo okolje, v športno življenje, hribe itd.

Tisto poletje smo v štirinajstih dneh spoznali pravo alpinistično življenje. Ni bilo gozdovniškega tabora in ne šotorov, za izhodišče pri plezanju smo si izbrali kar prvi senik na poti v Krnico, tam pustili nekaj svojih stvari, potem pa kar peš odšli v Tamar, kjer smo prespali na travi za kočjo, da smo prihranili denar. Hornova smer v Jalovcu je bila odslej vsako leto na programu v najinih načrtih. To leto smo vsi trije odšli še v Mojstrovko, potem v Rokave, seveda v Triglavsko steno in nato v Špik, po načrtu v Dibonovo smer. Za plezanje v Špiku smo bili dobro razpoloženi in nič se nam ni zdelo težavno. Prav zastavili smo se šele v drugi polovici stene, ko smo Dibonovo polico ugledali daleč pod seboj. Nasprotno pa je bil vrh viden v kar dosegljivi razdalji. Vrh stene res ni bil daleč, toda centralna smer v Špiku šele od tod naprej pokaže svojo pravo težavno vrednost in prvič smo v našem plezanju morali uporabiti kline. Na prekratki plezalni vrvi smo se morali večkrat prevezati, in sicer kar na neznatnih stopih. Najhuje od vsega pa je bila žeja, ker vode nismo imeli s seboj, to pa je hromilo našo voljo in moč. Najhuje je bilo menda prav meni, ker me je bilo še strah pred nočjo in bivakiranjem, ki se nam je obetalo. Noč nas je res dohitela v žlebu pod zadnjim težavnim mestom pred izstopom. Bivaka v steni sem se pa odslej izogibal, kolikor se je le dalo.

Čutili smo se pa odtlej že kot pravi plezalci, saj smo imeli za seboj centralno v Špiku in to je tedaj nekaj veljalo. Temu primerno smo zato tudi izbirali cilje za nadaljnja plezanja. V letu 1935 je bil gozdovniški tabor prvič v Martuljku in to je bil dodatni iziv za nas plezalce. Dušan Furlan ni smel na taborjenje, ker je doma preveč odkrito povedal, kako je bilo v Špiku prejšnje leto in starši so mu rekli: »Ti, Dušan, kar doma ostani in se ne izpostavljaš nevarnostim v gorah!« Namesto njega se je taborečim in nama pri plezanju priključil **Egon Lettner**. Bil je prav tako moj sošolec v gimnaziji, bil je izvrsten alpski smučar, ki je prve plezalne prijeme v stenah opravil z avstrijskimi plezalci, med drugim tudi celo s tako znanim **Aschenbrennerjem**.

Najprej smo iz tabora vsi trije odšli v Hornovo smer Jalovca. To je bil začetek v tem letu, potem pa smo že šli v Triglav. Egon, Miran in jaz. Vstopili smo v Bavarski smeri ali pa še bolj na desni, da smo prišli v Črni graben prav pri obročkarskem klinu, ki so ga v steni pustili prvi plezalci pri plezanju Gorenjske smeri. Plezanje smo nadaljevali po Črnem grabnu, iz njega izstopili na Skalaški in v nadaljevanju na Gorenjski turnc. Od Gorenjskega turnca smo šli naprej kar po svoje: v varianti po Črnem grabnu ali — kakor se sedaj imenuje — po Veliki črni steni, ob njenem stiku s Triglavskim stebrom in navzgor preko »ladje« na rob stene. To je bil za nas tri mlade plezalce spet dogodek zadovoljstva in ponosa. V tem poletju smo bili vsi trije spet v Bavarski smeri severne Triglavske stene s končnim izstopom na Kugyjevo polico. Ti dve uspešni smeri v Triglavu sta bili tudi »krona« za leto 1935 in mi po težavnosti ostajata najbolj v spominu. Naj še omenim, da sem bil v tem letu prvič v Belem potoku in prvič na Vrtaškem Slemenu, v tem prekrasnem gornjskem svetu.

Potem je prišlo leto 1936 in gozdovski tabor, spet v Martuljku. Z Miranom sva bila polna načrtov, kaj vse naj bi v slabem mesecu dni preplezala. Dve smeri pa sta izstopali: Skalaška smer v Triglavu in Dibonova v Špiku. Najprej Dibonova, ki smo jo pred dvema letoma zgrešili in previsoko zaplezali v severno steno.

Še danes vem, kako sem bil takrat nestrpen, ko smo se na Zeleni glavi pripravljali na začetek vzpona. Vse mi je bilo prepočasno in kar nenavezan sem splezal na prvo skalno glavo. Tukaj smo se potem navezali. Plezali smo v dveh navezah: v prvi midva z Miranom, v drugi Egon Lettner in **Maks Dolinšek**, učitelj iz Prevalj, ki se nam je priključil v gozdovniškem taboru. Na začetku plezanja smo se odločili, da bom kot prvi plezal celoten vzpon. Tako je tudi bilo. Opozorjeni v prvem poskusu, ko smo zgrešili Dibonovo polico, smo se sedaj držali bolj severozahodnega raza, da tam nekje pridemo na Dibonovo polico. Prav natančno nismo vedeli, v kaj se podajamo; iskali smo le možne prehode navzgor in včasih kar preveč tvegali. Na Dibonovo polico smo tako prispeli prav v severozahodnem razu, oddaljeni le nekaj metrov vzhodno od smeri, ki so jo kot prvi plezali **Deržaj, Šumer in Debelakova**.

Na tem mestu je spet prišlo do odločitve. Dibonova polica se od tod spušta navzdol proti zahodu in bilo nam je žal za že preplezano višino. Brez posebnih pomislekov in kar na hitro smo se odločili, da z najvišjega mesta Dibonove police, ko se ta začne spuščati v zahodno stran Špika, krenemo vzporedno z Deržaj-Šumerjevo smerjo navzgor proti vrhu. Vse se je dobro izteklo in ta dan, 13. julija 1936, smo tudi Mariborčani dobili v steni Špika svojo smer, imenovano Mariborska smer.

Pohorje

SLAVICA ŠTIRN

*Poljane prostrane,
vse zale,
trave smaragdne,
smreke dišeče,
med njimi
temna očesca,
bleščeča od sonca.*

*In mi, hodeč
po teh poteh,
od lepote Stvarstva
očiščeni
izgubili smo greh.*

*Ko ti težko je,
se spomni prelepih
samotnih poti in
našel boš Mir
in z njim Smisel,
ki navzoč je povsod.*

Dvanajst dni pozneje smo bili v Skalaški smeri severne Triglavske stene, tokrat v dveh navezah, Cizelj-Vodeb in Lettner-Domicelj. Prišli smo v najmarkantnejšo smer v naših stenah, a žal v najbolj tragično in usodno. Po slabih dveh urah plezanja od vstopne gredine, ko smo morda res prišli v najtežji del smeri, se je Savotu kot drugemu v navezi odkrušil nožni stop in nesreča je bila neizogibna. Pri nenadnem zdrsu je Savo v navpični steni potegnil za seboj še Egona, sledili so padci in udarci — vse pred mojimi očmi in skoraj v dosegu roke. Padalo je in udarjalo, jaz pa sem v sebi vpil stoj, stoj! A padci so si še naprej sledili, v nedogled in v večnost. Alpinizem se nama je pokazal še v drugačni obliki, v tisti najmanj sprejemljivi.

Tragedija v najhujši obliki, ko pred tvojimi očmi pade v smrt hribovski tovariš in plezalec v navezi, je trenutno ohromila vse misli o moji nadaljnji poti v alpinizmu. Tudi z Miranom ni bilo drugače.

POGOVOR V VODSTVU SPD

Ko je minilo nekaj tednov od nesreče, sva se z Miranom odločila. Prosila sva za pogovor z vodstvom gozdovniške organizacije v Mariboru, z načelnikom **Franjom Klojčnikom** in **dr. Vilkom Marinom**, starosto mariborskih gozdovnikov. Prikazala sva željo in potrebo, da bi pri gozdovniških ustanovili alpinistični odsek, ki bi načrtoval delo in vzgojo tistih gozdovnikov, ki si želijo smeeljših in neznanih poti v skalah in ki se iz ljubezni do gora lotevajo plezalstva in alpinizma.

Ta prvi načrt nama z Miranom ni uspel. Razumljivo, da so se starši bali, kaj bo z njihovimi otroki, ko bodo spet odšli na taborjenje pod gorami. S tem načrtom torej z Miranom nisva uspela; še več, mariborski gozdovniki so izdali predpis, da plezalci ne morejo več izrabljati gozdovniških taborov za svoje plezanje v gorah.

Ta druga odločitev mariborske gozdovniške organizacije, ki je kot izhodišče za plezanje prepovedala svoje tabore, naju je z Miranom še posebej prizadela. Spet sva se znašla v situaciji kot pred leti, ko sva morala za prenočevanje uporabljati senike v Krnici, v Planici in v Martuljku. Prihajali so k nama tudi prijatelji, zlasti iz smučarskih vrst, ki so si prav tako želeli plezanja v gorah. Bilo je vse bolj jasno, da se bo treba postaviti na lastne noge, ustanoviti odsek in prirediti svoje plezalne tabore.

Tako je bil torej sprejet sklep in načrt. Spet sva šla z Miranom na pogovore, tokrat k planincem v Slovenskem planinskem društvu v Mariboru. Pisarna SPD je bila takrat na tedanji Aleksandrov ul. 16 (Partizanski). Sprejela sta naju vodilna funkcionarja društva **dr. Jože Bergoč** in **Božidar Gajšek**. Približno tako, kot sva pred dvema mesecema prikazala načrt o ustanovitvi alpinističnega odseka pred gozdovniki, sva to storila sedaj pred mariborskim SPD. To je bilo novembra 1936, bila pa je bistvena razlika, ker v teh pogovorih za ustanovitev odseka v okviru SPD ni bilo zadržkov. V okviru mariborskega SPD smo lahko ustanovili alpinistični odsek, le morali smo ga sami organizirati in voditi. Tak je bil sprejeti sklep: imeli smo samostojni Alpinistični odsek, midva z Miranom pa sva kar žarela od zadovoljstva.

(Nadaljevanje prihodnjič)